

LIFE projekts

Ilgspējīga dabas kapitāla pārvaldība – *LIFE Ekosistēmu pakalpojumi* projekta rekomendācijas un plānošanas atbalsta Rīkkopa

*Elīna Konstantinova
Biedrība «Baltijas krasti»*

LIFE13 ENV/LV/000839

projekts LIFE «Ekosistēmu pakalpojumi» / “LIFE EcosystemServices”

Ekosistēmu pakalpojumu pieeja teritoriju attīstības plānošanā

Ekosistēmu pakalpojumu pieeja – zemes, ūdens un dzīvo resursu integrētas pārvaldības stratēģija, kas vienlīdzīgi veicina saglabāšanu un ilgtspējīgu izmantošanu.

Mērķis ir **attīstīt** teritoriju maksimāli saprātīgā un dabas vidi nedegradējošā veidā.

Ekosistēmu pakalpojumu pieeja tiek izmantota uz **lēmumiem orientētos procesos**.

1. Atvieglo lēmumu pieņēmējiem iespēju saskatīt ekosistēmu un bioloģiskās daudzveidības sniegtās priekšrocības;
2. Skaidro sabiedrībai pieņemtos lēmumus, riskus un iespējas.

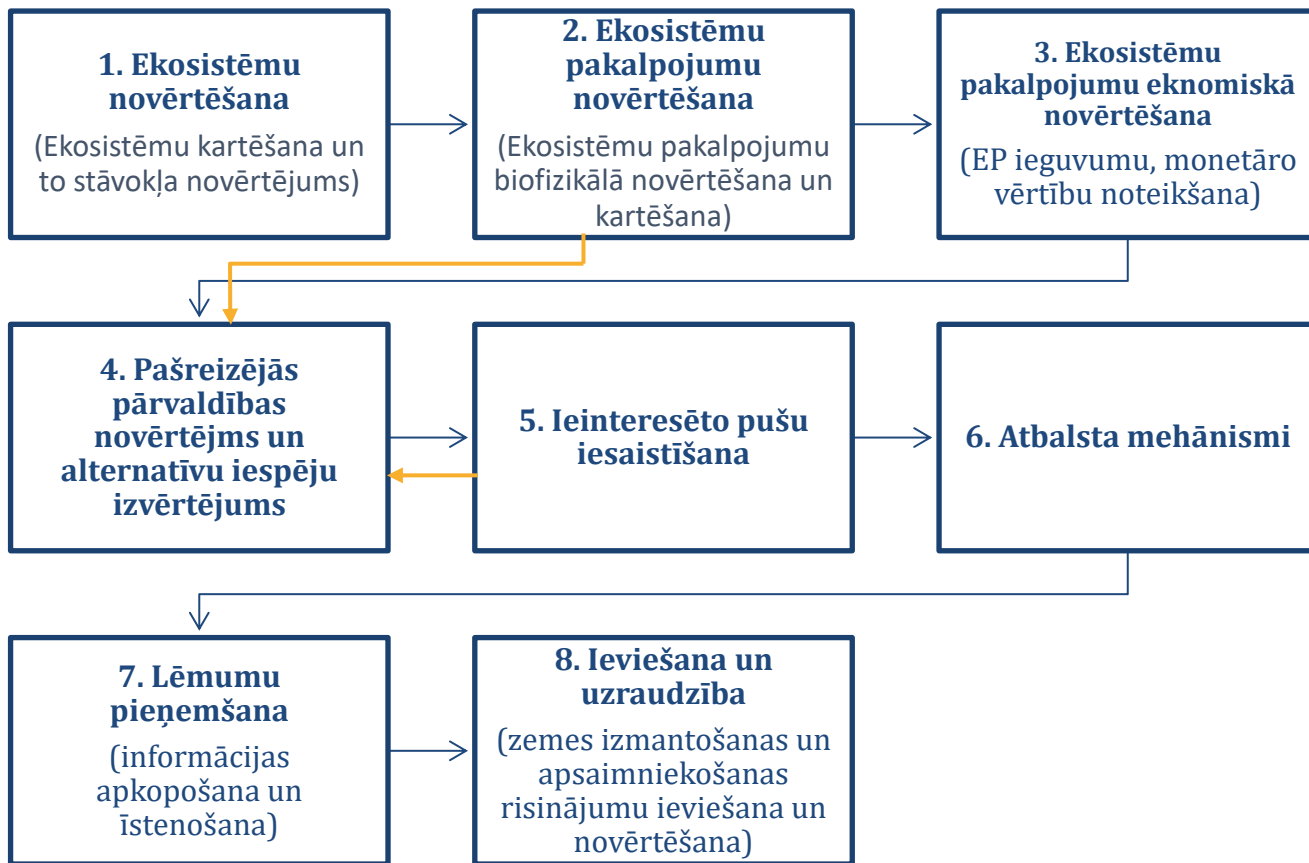
Rekomendācijas ekosistēmu pakalpojumu pieejas integrēšanai plānošanā

Struktūra:

1. Ekosistēmu pakalpojumu pieejas koncepts un pielietošanas iespējas
2. Citu valstu pieredze – piemēri un rīki
3. Rekomendācijas
 - Ekosistēmu pakalpojumu pieejas integrēšana plānošanas procesos
 - Sagatavošanās soļi ekosistēmu pakalpojumu pieejas īstenošanai
 - Ekosistēmu pakalpojumu pieejas integrēšana lēmumu pieņemšanā pārvaldības līmeņu kontekstos:
 - Nacionālā līmenī;
 - Reģionālā līmenī;
 - Vietējā līmenī

Konceptuāls astoņu soļu ietvars ekosistēmu pakalpojumu integrēšanai teritoriju plānošanā

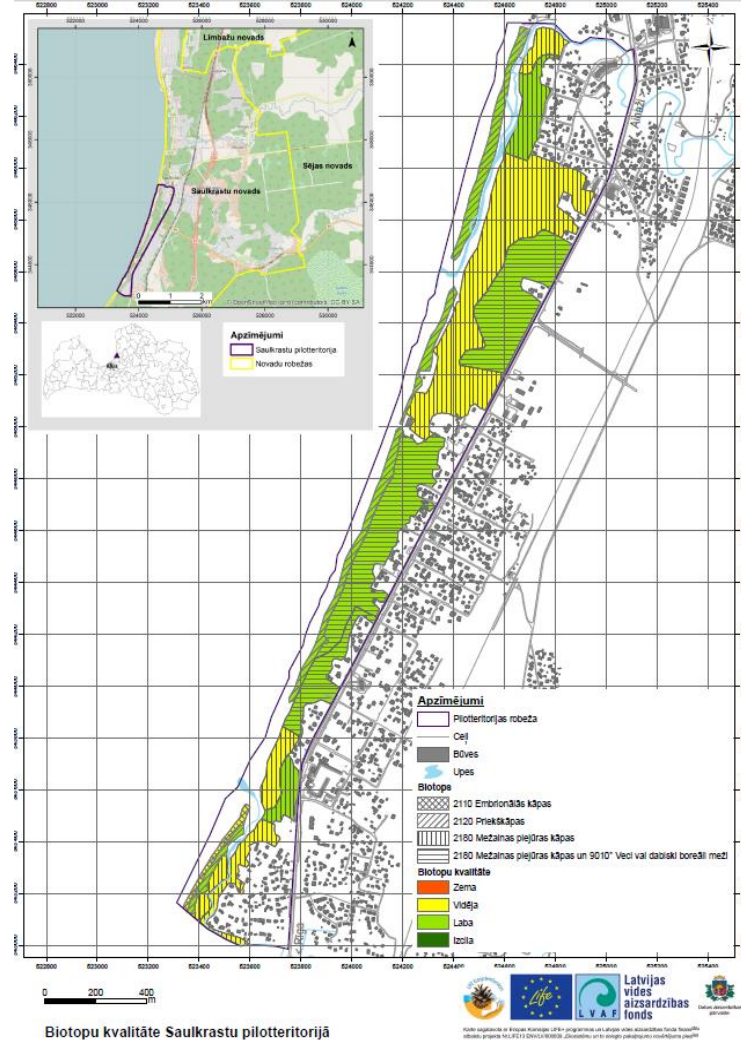

1. Solis

Ekosistēmu novērtēšana

- Teritorijā sastopamo ekosistēmu, biotopu un to aizņemto platību noteikšana un stāvokļa novērtējums:
 - aizpildot biotopu kartēšanas un monitoringa anketas;
 - iegūstot biotopu un ekosistēmu izplatības karti;
 - veicot to kvalitātes novērtējumu.

Dabas aizsardzībā tiek izmantota biotopu kvalitātes gradācija četrās klasēs – zema, vidēja, laba un izcila.

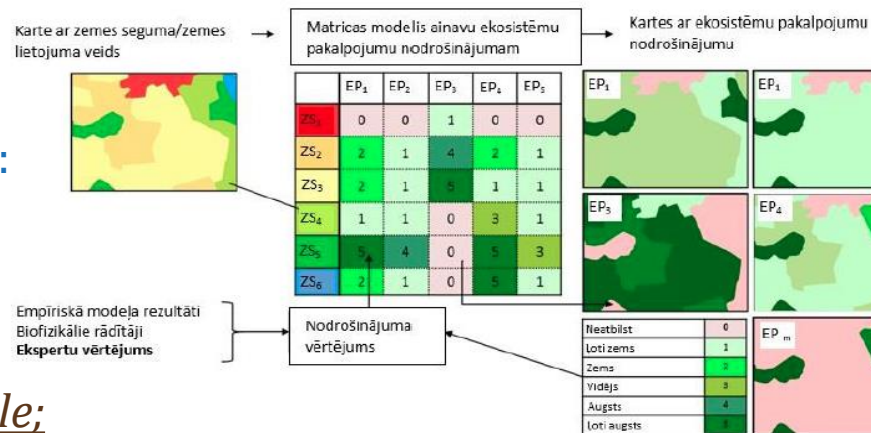

2. Solis

Ekosistēmu pakalpojumu novērtēšana

Ekosistēmu pakalpojumu (EP)
biofizikālā novērtēšana un kartēšana:

1. EP atlase, izmantojot CICES klasifikatoru;
2. Atbilstošu EP kartēšanas un novērtēšanas indikatoru izvēle;
3. EP nodrošinājuma novērtēšanas skalas izstrāde, apkopojot datus un informāciju par iespējamām indikatoru vērtībām Latvijas ekosistēmās un teritorijās;
4. Sniegts EP nodrošinājuma novērtējums salīdzinošā skalā 0-5 katram ekosistēmas/zemes seguma veidam;
5. Novērtējuma rezultātu atspoguļošana matricā un karšu formātā.

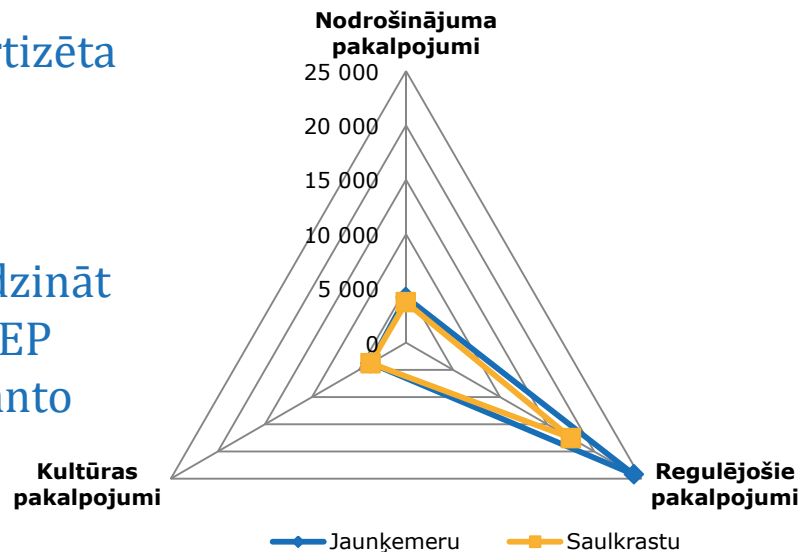

3. Solis

Ekosistēmu pakalpojumu ekonomiskā novērtēšana

- EP ieguvumu, monetāro un nemonetāro vērtību un kompromisu noteikšana
- EP monetārā novērtēšana ir standartizēta novērtēšana, paredzot vairāku EP indikatoru vērtību pārveidi vienotā monetārā vērtībā (piemēram, EUR/ha/gadā), kas dod iespēju salīdzināt dažādus pakalpojumus savā starpā. EP monetārās vērtības noteikšanā izmanto dažādas novērtēšanas metodes, piemēram, *tirgus cenu metodi; aizvietošanas cenu metodi; ceļojuma izmaksu metodi, u.c.*

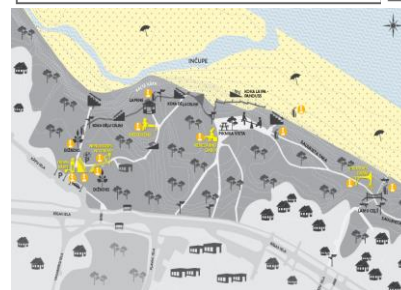
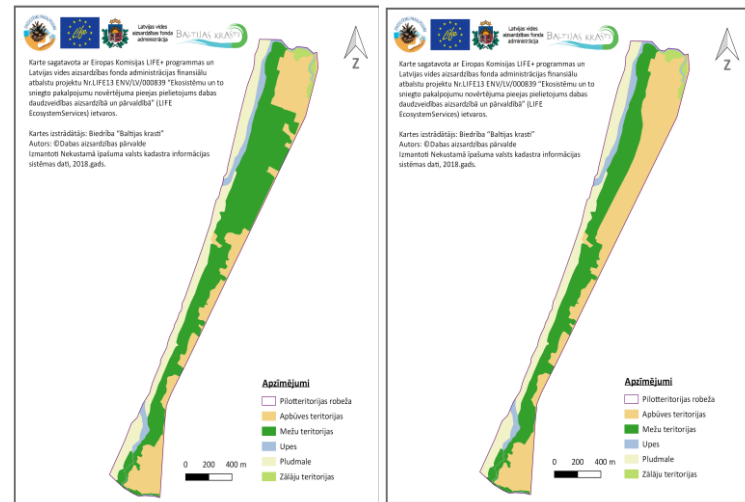

4. Solis

Pašreizējās pārvaldības novērtējums un alternatīvu iespēju izvērtējums

- Līdzšinējais un potenciālais teritorijas pārvaldības un izmantošanas salīdzinājums un analīze
- Salīdzinošā izvērtējuma veikšanai izmantojama scenāriju modelēšana, tādējādi analizējot iespējamus ieguvumus un/vai potenciālos riskus.

6. un 7. Solis Atbalsta mehānismi un lēmuma pieņemšana

- **Atbalsta mehānismi:**
 - Formāla palīdzības sniegšanas sistēma
 - Materiāli un rīki, reglamentējošie instrumenti un stimulējošie mehānismi kā arī pasākumi iesaistīto pušu sadarbībai un kapacitātes stiprināšanai
- **Lēmumu pieņemšana** balstīta uz modelēšanas rezultātā veidotiem argumentiem, kas nodrošina optimālāko zemes izmantošanas veida izvēli konkrētā teritorijā.

"Ekosistēmu un to sniegtu pakalpojumu novērtējuma pieejas pielietojums dabas daudzveidības aizsardzībā un pārvaldībā" (LIFE EcosystemServices, LIFE13 ENV/LV/000839)

Rekomendācijas Saulkrastu novada attīstībai un attīstības plānošanai, aktualizējot Saulkrastu novada attīstības programmu 2014.-2020. gadam

2019

8. Solis Ieviešana un uzraudzība

- Konkrētu zemes izmantošanas un apsaimniekošanas risinājumu ieviešana un novērtēšana
- Galvenais uzraudzības soļa uzdevums ir izvērtēt, vai ieviestais zemes izmantošanas risinājums atbilst sākotnēji izvirzītajam mērķim.

PROJEKTA IETEKME UZ EKOSISTĒMU KVALITĀTI

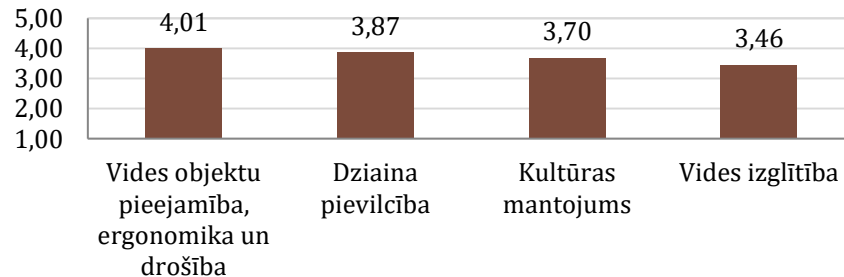

2017. Gada augusts

2019. Gada septembris

Vides objektu novērtējums

LIFE vadlīnijas ekosistēmu un to pakalpojumu novērtējumam

Kopš 2011. gada viesiem LIFE programmas finansētajiem dabas un bioloģiskās daudzveidības projektiem ir prasība iekļaut aktivitāti, kas novērtē realizētā projekta ietekmi uz ekosistēmu un tās pakalpojumiem.

2017. gadā secināts, ka ir nepieciešamas skaidras vadlīnijas EP novērtēšanai LIFE projektos.

Vadlīnijās iekļauta informācija par:

- Galvenajiem jēdzieniem un metodoloģiju;
- Apraksts par vienkāršotu pieeju EP novērtēšanai;
- Vadlīnijas kā aizpildīt sadaļas, kas saistītas ar EP (LIFE galvenie darbības rādītāji - KPI);
- Papildus pieejamie resursi.

https://ec.europa.eu/easme/sites/easme-site/files/life_ecosystem_services_guidance.pdf

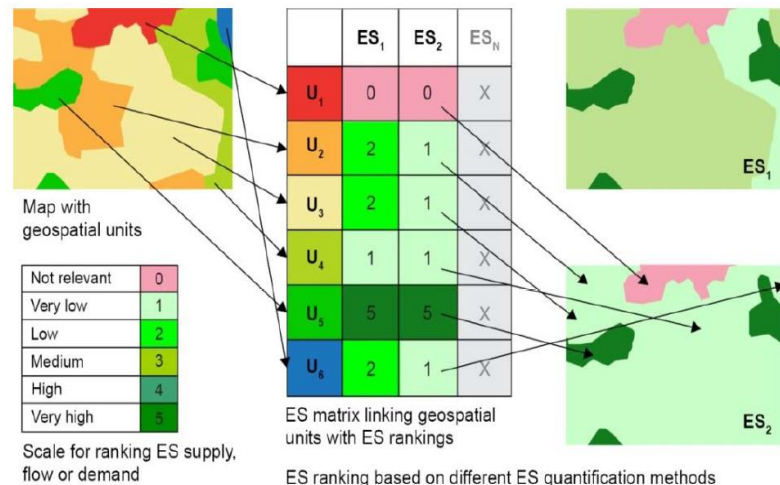

Pieeja ekosistēmu un to pakalpojumu kartēšanai un novērtēšanai LIFE projektos

Vadlīnijās piedāvātā EP pieeja paredz veikt :

1. Ekosistēmu identificēšanu un to stāvokļa novērtēšanu;
2. Socio-ekonomisko analīzi;
3. Ekosistēmu pakalpojumu atlasī un kvantitatīvā noteikšana;
4. Ekosistēmas pakalpojumu vērtību strukturēšanu, noteikšanu un iekļaušanu matricā.

Source: Burkhard & Maes (2017)

Struktūra ekosistēmu rīkkopai:

Rekomendāciju teorētiskais ietvars:

1. Videopamācība – kā lietot rīkkopu un kas tajā atrodams;
2. Teorija – īsi par Ekosistēmu pakalpojumu koncepts, tipoloģija, klasifikācija;
3. Piemēri un prakses – citu valstu pieredze un rīki;
4. **REKOMENDĀCIJAS.**

Rīkkopa ekosistēmu pakalpojumu pieejas izmantošanai plānošanā

Rīkkopā ietvertas LIFE Ecosystem Services projekta REKOMENDĀCIJAS EKOSISTĒMU PAKALPOJUMU PIEEJAS INTEGRĒŠANAI TERITORIJU PLĀNOŠANĀ un dod iespēju veikt arī praktisku ekosistēmu pakalpojumu novērtēšanu – nodrošinājuma un ekonomisko novērtēšanu, ekosistēmu pakalpojumu vērtību izmaiņu novērtēšanu dažādiem teritoriju attīstības scenārijiem.

Video Pamācība

Noskaties video kā lietot Rīkkopu un ko tā ietver.

Teorija

Iepazīsties ar ekosistēmu pakalpojumu pieejas mērķi un vēsturisko attīstību, saasisti ar tiesisko regulējumu un telpiskās plānošanas procesu. Lietotajiem termiņiem. Padziļinātai izziņai te varī iegūt Izvērt Rekomendāciju redakciju Iejupīlādei.

Piemēri un prakses

Izzini par Latvijas un citu valstu pieredzi, izmantojot ekosistēmu pakalpojumu pieejas teritoriju plānošanā.

REKOMENDĀCIJAS

PAR EKOSISTĒMU PAKALPOJUMIEM

Ekosistēmu pakalpojumi ir viss, ko daba spēj saražot un cilvēki lieto, lai nodrošinātu savu pastāvēšanu un labklājību, kosistēmas regulē dzīvībai svarīgus procesus, rada vidi dzīvei nepieciešamo un nodrošina sabiedrībai iespēju gūt pieredzi dabā, ceļot un atpūties.

EKOSISTĒMU PAKALPOJUMUS IEDALA TRĪS GRUPĀS:

- apgādes jeb nodrošinājuma pakalpojumi sniedz cilvēkiem tiešus ieguvumus – pārtiku, dažādu materiālus, ūdeni;
- regulācijas un atbalsta pakalpojumu pamatā ir pašu ekosistēmu uzturošī procesi, bet ieguvumus no tiem gūst arī cilvēki – skābekļa ražošana, augsnes veidošanās, barības vielu aprīte, klimata un gaisa kvalitātes regulēšana, dabas katastrofu kontrole;
- kultūras jeb nemateriālie pakalpojumi saistīti ar sabiedrības vajadzību pēc nemateriālām vērtībām – atpūta dabā, izziņa, ledvesma, veselības veicināšana.

KONTAKTI

Dabas aizsardzības pārvalde Projekts LIFE Ecosystem Services, Inga Horavko

+371 266071298

inga.horavko@daba.gov.lv
pasts@daba.gov.lv

SADAĻAS

- Rekomendācijas
- Teorija
- Piemēri un Prakses
- Video Pamācība
- Kontakti

MĒS SOCIĀLAJOS TĪKLOS

© 2019 Dabas aizsardzības pārvalde. Visas tiesības aizsargātas.

Rekomendāciju sadaļa

1. *Sagatavošanās soli*
Ekosistēmu pakalpojumu pieejas izmantošanai teritoriju plānošanā.
2. *Plānošanas līmeņi* -
Ekosistēmu pakalpojumu pieejas integrēšana lēmumu pieņemšanā dažādos pārvaldības līmeņos
3. *Ekosistēmu pakalpojumu pieejas integrēšana plānošanas procesos*

Rekomendācijas

Ekosistēmu pakalpojumi ir viss, ko daba spēj saražot un cilvēki lieto, lai nodrošinātu savu pastāvēšanu un labklājību. Ekosistēmas regulē dzīvībai svarīgus procesus, rada visu dzīvei uz zemes nepieciešamo un nodrošina sabiedrībai iespēju gūt pieredzi dabā, ceļot un atpūsties.

Ekosistēmu pakalpojumi ir viss, ko daba spēj saražot un cilvēki lieto, lai nodrošinātu savu pastāvēšanu un labklājību. Ekosistēmas regulē dzīvībai svarīgus procesus, rada visu dzīvei nepieciešamo un nodrošina sabiedrībai iespēju gūt pieredzi dabā, ceļot un atpūsties.

EPP mērķa izvērtēšana. Šajā stadijā vienlaikus tiek izskatīti trīs jautājumi, lai nodrošinātu, ka EPP iznākumi ir noderīgi un atbilstīgi no teritorijas apsaimniekošanas viedokļa. Pirmkārt, *galvenais iekļaušanas kritērijs* ir tas, kas attiecīgajos identificētajos ekosistēmu pakalposmos ir iespējamas pārmaiņas – ja tādas nav paredzamas, tad turpināt plānošanas procesu ar EPP ir maza praktiska jēga. Otrkārt, jāapsver *apsaimniekošanas iespējas ietekmēt šīs pārmaiņas*, ja tādas paredzamas – ja apsaimniekošanas stratēģijas izvēlei nav ietekmes uz konkrēto ekosistēmu pakalpojumu vai funkciju, arī būtu jāapsūba EPP pielietojuma lietderība. Visbeidzot, jāapsver *plašāku sociālo, ekonomisko, vides un politisko jautājumu un procesu ietekme uz ekosistēmu pakalpojumu vai funkciju*, jo īpaši tādu, kas nav pakļauti vietējam pārvaldības struktūrām (piemēram, klimata pārmaiņām vai valstu politikai). Ja šiem plašākiem jautājumiem ir lielāka ietekme uz EP vērtību nekā ierosinātajām vietējam izmaiņām, visticamāk, plānotās izmaiņas EP vērtības viedokļa apsaimniekošanas darbību rezultātā netiks realizētas.

KONTAKTI

Dabas aizsardzības pārvalde
Projekta LIFE EcosystemServices,
Inga Horvako
+37126071298
inga.horvako@daba.gov.lv
pasts@daba.gov.lv

SADAĻAS

- Rekomendācijas
- Teorija
- Piemēri Un Prakses
- Video Pamācība
- Kontakti

MĒS SOCIĀLAJOS TĪKLOS

Izstrādājot: **Viebmasters**.
© 2019 Dabas aizsardzības pārvalde.
Visas tiesības aizsargātas.

Mēs sadarbojamies Eiropas Komisijas LIFE programmas "Vides politika un pārvaldība" projekta „Ekosistēmu un to sniegtu pakalpojumu nodrošinājuma paaugstināšana tālāk izstrādātajās apsaimniekošanas politikās” LIFE Eiropas Komisijas LIFE 11 Eiropas Komisijas programmas „Vides politika un pārvaldība” darbības 11.1.1. Eiropas Komisijas programmas „Vides politika un pārvaldība” darbības 11.1.1. Eiropas Komisijas programmas „Vides politika un pārvaldība” darbības 11.1.1. Eiropas Komisijas programmas „Vides politika un pārvaldība” darbības 11.1.1. Eiropas Komisijas programmas „Vides politika un pārvaldība” darbības 11.1.1.

PALDIES

elina.konstantinova@baltijaskrasti.lv

